

Hans Frode, glaskonstnär i New York

Fritt fram att experimentera med glas i USA

– När man är bra på någonting vill man gärna visa vad man kan och berätta hur man gör. Då får man testa sina kunskaper och kontrollera om man är så skicklig som man tror.

Den här inställningen skapar ett härligt generöst konstnärsklimat, en kreativitet som är stimulerande, säger glaskonstnären Hans Frode, sedan ett par år bosatt i New York.

Nu njuter Hans sommarvärmarna på Öland och kastar då och då ett vakande öga på den amerikanska glasutställning – den första någonsin i Sverige – som till en del pågår på Lilla Nyborg i Borgholm.

□ Obändig kraft

Kan glas se ut så här, får glas se ut så här? Den svenskt lutheriska själen kikar med fasa på de amerikanska glasobjekten. Det amerikanska glaset står för allt det vi inte är vana vid i Sverige.

Här finns knappt någonting av svalhet, genomskinlighet, eterisk friskhet, men här finns en obändig kraft krevrande färger och glassplitter, en hetsande rytm som tycks bära med sig den amerikanska storstadens heta puls.

– Det är nyttigt för svenskar att se amerikanskt glas, säger Hans Frode och ler själv etablerad och experimenterande glaskonstnär inom en av de äldsta "hyttorna", New York Experimental Glass Workshop – en fri grupp mitt i de italienska kvarteren på nedre Manhattan i New York.

– Jag hoppas verkligen att den här första utställning, som pågår på Kulturhuset i Stockholm och här i Borgholm, är inledningen till ett samarbete. I framtiden hoppas jag att Sverige och Amerika inte bara skall byta utställningar, utan att vi också – på t ex högskolenivå – skall få ett konstnärsutbyte.

□ Experimentera

– I Amerika tar man inte glaset så allvarligt, fortsätter Hans Frode, man vågar experimentera. Det finns ingen förutbestämd form för glasmassan, den är ett material att bruka, precis som leran eller ulltråden.

Själv är Hans Frode neonkonstnär – en gren inom glaskonsten som först det senaste året börjat spira mycket spött i Sverige.

– Jag jobbade under slutet av 60-talet och början av sjuttio-talet i Lund som konstnär och grafiks' formgivare. Redan då arbetade jag med collage i planglas och ljusets betydelse för t ex färgade glasskivor.

Redan då började Hans fundera över det självlysande glaset, glaströret med färg – neonröret.

– Men i Sverige måste man ju vara utbildad för att få jobba med ström, skrattar Hans, medan verket "Rör" pulserar med varmt röda hjärtslag i bakgrunden. Hans började suga upp kunskaper på olika håll – han gjorde två resor till Amerika – och återvände för gott 1981.

Numera arbetar Hans Frode med neonglas, ett lysande pulserande glas i synliga, eller osynliga glaströr.

– Glaströret är ju egentligen en genomskinlig sladd, säger Hans. Den elektriska strömmen – som väljer närmaste väg från punkt till punkt – kan ha olika färger. Jag kan välja mellan röda, blå, rosa och molnsvarta toner. Dessutom kan jag färga själva glaset och på så sätt få andra, men då opaka grumliga färger. Det enda jag egentligen saknar är svart, guld och silver.

□ Collage

Hans Frode blåser sina synliga glaströr själv, gärna i litet oregelbunden form och bygger

– Det finns en varm generositet och en obändig skaparglädje inom den amerikanska studioglaskonsten, berättar Hans Frode, själv glaskonstnär som arbetar med neonglas. I bakgrunden hans "Sköld", i ärgad koppar och neonglas. Foto: Christer Strandberg

därefter upp sina skulpturala collage med t ex plåt, cement och trä.

– Just nu arbetar jag också med osynliga rör, fortsätter Hans. Då gjuter jag t ex in rören i gummi, eller gömmer den bakom bätrade tjocka glasskivor. Ljuset tränger – likt strålar ur en isig regnbågsgrotta – ut ur ett skimrande ingenting. Man ser helt enkelt inte ljusets källa, uppfattar bara det mångfacetterade skenet.

Är neonkonst typiskt amerikanskt?

– Ja, kanske, säger Hans, i alla fall ännu så länge. Nyligen bildade visserligen tre svenska glaskonstnärer – som varit i Amerika och studerat neonkonst – Neongruppen.

□ Popkonst

– Men det är så mycket annat som också är amerikanskt, fortsätter Hans Frode, medan han går runt på utställningen i Borg-

holm. Se här, Rick Bernstein, som jobbar med tjocka glasskivor i häftiga färger. Ricky skär ut serieliknande figurer i glaset och bygger collage som påminner om seriebilder, reklam- och pop-konst. Känn på den skålen.

Amy Roberts klär, eller fyller, sina tunga glasskålar med spetsigt och isigt glaskross från hyttgolvet. Henry Halem använder glaset som målarduk. Han målar sina bilder på glasskivan som om den inte vore av glas och Susan Stinsmuehlen skapar collage av glasstycken i kyrkfönsterteknik.

Därtill pryder Susan sina planglasbilder med metallbitar och havsslipade trästycken.

Det amerikanska studioglaset – som alltså plockats till Sverige genom kulturhusets Co Derr och Hans Frode, har idag tjugofem år på nacken. De tjugofem åren har gett grundkunskaper, men inte lagt lock på den re-

Michael Coha: R.O.M.T.D.N. 5

spektlösa kreativiteten. Det är onekligen nyttigt att i det småländska glasriket få kippa efter andan inför den amerikanska glasutställningen. Återigen upplever man att det fria glasskapandet är grunden för de långa seriernas glas.

Utan experimentlusta och spektaklöshet – och möjlighet för glaskonstnärerna att få experimentera – kommer det svenska glaset att bli tråkigt.

GUNILLA